

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

આવકવેરાના કમિશનર, બોમ્બે સિટી-III, બોમ્બે

વિરુદ્ધ

બ્રિટિશ બેંક ઓફ મિડલ ઈસ્ટ

ઓગસ્ટ ૩૦, ૨૦૦૧

[ન્યાયમૂર્તિશ્રી એસ. પી. ભરુચા, ન્યાયમૂર્તિશ્રી વાય. કે. સભરવાલ અને

ન્યાયમૂર્તિશ્રી અશોક ભાણ]

આવકવેરાનો કાયદો, ૧૯૬૧/આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨-કલમ ૪૦ A (૫)/નિયમ ૩ (c)-નોકરીદાતા દ્વારા કર્મચારીઓને ખાનગી ઉપયોગ માટે મફત કાર પૂરી પાડવામાં આવે છે જ્યાં વાસ્તવિક ખર્ચ નક્કી કરી શકાતો નથી- જરૂરી મૂલ્ય-નોકરીદાતાના હાથમાં કલમ હેઠળ મંજૂરીની રકમ-મંજૂરી ન આપવાની શરતો નક્કી કરવામાં નિયમ લાગુ થવો-નિયમ ૩ (c) કર્મચારીના

હાથમાં પગારમાંથી આવક નક્કી કરવા માટે લાગુ પડે છે-નોકરીદાતાના સંદર્ભમાં, મંજૂરી ન આપવા માટે જરૂરી મૂલ્યનો અંદાજ કલમ ૪૦ A (૫) હેઠળ થવો જોઈએ.

પ્રતિવાદી-મૂલ્યાંકનકારના સંદર્ભમાં, મૂલ્યાંકન વર્ષ ૧૯૭૫-૭૬ અને ૧૯૭૬-૭૭ માટે મહેસૂલએ કર્મચારીઓને કાર ચલાવવા અને જાળવણીના વાસ્તવિક ખર્ચના ૫૦ ટકા પર મફત કારની આવશ્યકતાના મૂલ્યનો અંદાજ મૂક્યો હતો અને આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૪૦એ (૫) હેઠળ તેને મંજૂરી આપી ન હતી.કરદાતાની અપીલ પર, સી. આઈ. ટી. (અપીલ) એ ચુકાદો આપ્યો હતો કે જરૂરિયાતનું મૂલ્ય આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨ના નિયમ ૩ (સી) અનુસાર નક્કી કરવું જોઈએ અને કાયદાની કલમ ૪૦એ (૫) હેઠળ મંજૂરી ન આપવાના હેતુ માટે તે જ મૂલ્યને ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ. મહેસૂલની અપીલ પર, ટ્રિબ્યુનલે આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળ વિરુદ્ધ બ્રિટાનિયા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કંપની લિમિટેડ, [૧૩૫ **ITR** ૩૫ (**Cal**)] કેસમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટના નિર્ણય પર આધાર રાખીને **CIT** (અપીલ્સ) ના આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું.મહેસૂલના સંદર્ભ પર, ઉચ્ચ અદાલતે જયોફી મેનર્સ એન્ડ કંપની લિમિટેડના નિર્ણય પર આધાર રાખીને મહેસૂલની તરફેણમાં ચુકાદો આપ્યો હતો.**v.** આવકવેરાના કમિશનર, (૨૨૧ **ITR** ૬૯૫ (જન્મ)).

આ અદાલતને કરેલી અપીલમાં મહેસૂલ વિભાગે દલીલ કરી હતી કે આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨ના નિયમ ૩નો ઉપયોગ માત્ર કર્મચારીના હાથમાં રહેલી જરૂરીયાતના મૂલ્યને જેમ કે પગારમાંથી થતી આવક તરીકે ગણતરી કરવા માટે જ થઈ શકે છે; તે નિયમ ૩ કાયદાની કલમ ૪૦એ (૫) હેઠળ નોકરીદાતા-આકારણીને મંજૂર ન કરવા માટેના ખર્ચની રકમ નક્કી કરવા માટે લાગુ પડતો નથી; અને જ્યાં નોકરીદાતા દ્વારા કર્મચારીને ખાનગી ઉપયોગ માટે કારની સુવિધા પૂરી પાડવા માટે કરવામાં આવેલો વાસ્તવિક ખર્ચ નક્કી કરી શકાતો નથી, ત્યાં કલમ ૪૦એ (૫) હેઠળ મંજૂરી ન આપવાની ગણતરી અંદાજિત ધોરણે થવી જોઈએ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે કહ્યું:

૧.૧આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૬૧ની કલમ ૪૦એ (૫) અને આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨ના નિયમ ૩ વિવિધ પરિસ્થિતિઓ અને કરદાતાઓના વિવિધ સમૂહ સાથે વ્યવહાર કરે છે-એક નિયોક્તા-કરદાતા સાથે અને બીજો કર્મચારી-કરદાતા સાથે વ્યવહાર કરે છે.નિયમ ૩ "પગાર" શીર્ષક હેઠળ વસૂલવામાં આવતી કર્મચારીઓની આવકની ગણતરીના હેતુઓ માટે મૂલ્યાંકન સાથે સંબંધિત છે જ્યારે કલમ ૪૦એ (૫) "વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયના નફા અને લાભો" શીર્ષક હેઠળ આવકની ગણતરી સાથે સંબંધિત

છે.કલમ ૪૦એ (૫) લાગુ કરવાનો ઉદ્દેશ કરદાતાને ખર્ચ કરવા માટે નિરુત્સાહિત કરવાનો હતો, જેના પરિણામે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે તેમના કર્મચારીઓને કોઈ ચોક્કસ મર્યાદાથી વધુ લાભ, સગવડ અથવા આવશ્યકતાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી અને નિર્ધારિત મર્યાદાથી વધુ ખર્ચને મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.ઉપરોક્ત જોગવાઈ એક સંયુક્ત યોજનાની રચના કરે છે અને નિર્દેશકો અને કર્મચારીઓના સંબંધમાં ખર્ચની ટોચમર્યાદા નક્કી કરવાનો હેતુ નોકરીદાતાને તેના કર્મચારીઓ અને નિર્દેશકોને અતિશય પગાર, મહેનતાણું, અનુલાભ વગેરે ચૂકવવાથી નિરાશ કરવાનો છે અને જો ચૂકવણી કરવામાં આવે તો નોકરીદાતા કપાત તરીકે સમગ્ર ખર્ચનો દાવો કરી શકશે નહીં.તે ઉપરોક્ત વિભાગમાં આપવામાં આવેલી ટોચમર્યાદા સુધી ખર્ચની કપાતનો દાવો કરી શકશે.આ જોગવાઈ ઉડાઉ ખર્ચને અંકુશમાં લેવા માટે કરવામાં આવી હતી.તે કર્મચારીઓના હાથમાં મૂલ્યાંકન કરાયેલ આવશ્યકતાના કાલ્પનિક મૂલ્યની કપાત પર વિચાર કરતું નથી.વાસ્તવિક ખર્ચની કપાત અથવા અંદાજના આધારે જ્યાં વાસ્તવિક ખર્ચની વિગતો આપવામાં આવતી નથી, તે ઉપર વિચાર કરે છે.

[૩૩૧-ડી-જી]

૧.૨.નોકરીદાતાએ કાર પર ખર્ચ કર્યો છે અને તેના આંકડાઓ આપવા માટે સક્ષમ હોવા જોઈએ.જો તે ન કરી શકે, તો તે વાજબી છે કે ખર્ચનું મૂલ્યાંકન વાસ્તવિક ધોરણે થવું જોઈએ અને નિયમ ૩ ના આધારે નહીં, જે કર્મચારીઓને

લાગુ પડે છે, જેઓ વાસ્તવિક ખર્ચના આંકડા પ્રદાન કરી શકતા નથી કારણ કે તે તેઓ નથી જેણે ખર્ચ કર્યું છે.[૩૩૧-એચ; ૩૩૨-એ]

૧.૩.કર્મચારીઓના ખર્ચની ટોચમર્યાદા નક્કી કરવા માટે કાયદાની કલમ ૪૦એ (પ) લાગુ કરવામાં આવી હતી.નિયમ ૩નો ઉદ્દેશ કર્મચારીઓને રાહત આપવાનો છે.નિયોક્તાની આકારણીના સંબંધમાં કપાત નક્કી કરવાના હેતુ માટે નિયમ ૩ લાગુ કરવો એ કાયદાની કલમ ૪૦એ (પ) માં સ્પષ્ટ કાયદાકીય ઉદ્દેશની અવગણના કરવી અને જી સાથે હિંસા કરવી હશે. એસેસી-એમ્પ્લોયરનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે કલમ ૪૦એ (પ) લાગુ કરવામાં કોઈ વિસંગતતા નથી અને નિયમ ૩ લાગુ કરવો સ્પષ્ટ રીતે ખોટો હશે.તે વિભાગની ભાષામાં ન કરી શકાય.[૩૩૨-બી-સી]

આવકવેરાના કમિશનર વિ. રાજેશ ટેક્સટાઈલ્સ મિલ્સ લિમિટેડ, ૧૧૭૩ આઈ. ટી. આર. ૧૭૭ એચ. (ગુજરાત)] એ મંજૂરી આપી હતી.

સી. આઈ. ટી. વી.બ્રિટિશ બેંક ઓફ મિડલ ઇસ્ટ [વાય. કે. સભરવાલ, જે.]

આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળ વિ. બ્રિટાનિયા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ કંપની લિમિટેડ, ૧૧૩૫ આઈટીઆર ૩૫ (કેલ) અને જ્યોક્ષી મેનર્સ એન્ડ કંપની લિમિટેડ વિ. આવકવેરાના કમિશનર, ૧૨૨૧ આઈટીઆર ૬૯૫ (બોર્ન)] એ રદિયો આપ્યો હતો.

દીવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર:૧૯૯૮ની સિવિલ અપીલ નંબર ૯૫.

બોમ્બે હાઈકોર્ટના આઈ. ટી. આર. નંબર ૩૦૫/૮૮ માં આર. એ. નંબર ૧૧૫-૧૧૬ બોમ/૧૯૮૩ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા વતી હરીશ એન. સાલ્વે, સોલિસિટર જનરલ અને આર. પી. ભટ્ટ, કે. સી. કૌશિક, નિખિલ સખારદે, રાજીવ નંદા, બી. વી. બૈરામ દાસ અને સુશ્રી સુષમા સૂરી હાજર રહ્યા હતા.

પ્રતિવાદી માટે બી. સેન (એ. સી.).

કોર્ટનો ચુકાદો વાય. કે. સભરવાલ, જે.

કરદાતા એક બિન-નિવાસી બેંકિંગ કંપની છે.આકારણી વર્ષ ૧૯૭૫-૭૬ અને ૧૯૭૬-૭૭ ના સંદર્ભમાં આકારણી અધિકારીએ આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૪૦એ (પ) હેઠળ મંજૂરી ન આપવાના હેતુથી કર્મચારીઓને પૂરી પાડવામાં આવતી મફત કારની જરૂરિયાતનું મૂલ્ય કારના સંચાલન અને જાળવણીના ખર્ચના ૫૦ ટકા જેટલું હોવાનો અંદાજ મૂક્યો હતો.અપીલ પર આવકવેરાના કમિશનરે (અપીલ) જણાવ્યું હતું કે કર્મચારીઓને પૂરી પાડવામાં આવતી મફત કારની આવશ્યકતાનું મૂલ્ય આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨ના નિયમ ૩ (સી) દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે અને તે જ મૂલ્યને કલમ ૪૦એ (પ) હેઠળ મંજૂરી ન આપવાના હેતુથી કર્મચારીઓને આપવામાં આવેલી મફત કારની આવશ્યકતાનું મૂલ્ય ગણવું જોઈએ.વધુ અપીલમાં આવકવેરાની અપીલ ટ્રિબ્યુનલે આવકવેરાના કમિશનર, પશ્ચિમ બંગાળ વિરુદ્ધ બ્રિટાનિયા ઈન્ડસ્ટ્રીઝ કંપની લિમિટેડ (૧૩૫ આઈટીઆર ૩૫) ના કેસમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને આવકવેરાના કમિશનર (અપીલ) ના આદેશને સમર્થન આપ્યું હતું.

મહેસૂલના કહેવા પર, હાઈકોર્ટને તેના અભિપ્રાય માટે જે પ્રશ્ન મોકલવામાં આવ્યો હતો તે નીચે મુજબ હતો:

"શું હકીકતો અને સંજોગો પર, અને આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૪૦એ (૫) અને આવકવેરો નિયમો, ૧૯૬૨ના નિયમ ૩ (સી) ના સાચા અર્થઘટન પર, અપીલ ટ્રિબ્યુનલ કાયદામાં એવું કહીને ન્યાયી ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે નોકરીદાતાના મંજૂરી ન આપવાના કેસને ઉકેલવાના હેતુથી કર્મચારીઓને આપવામાં આવેલી મફત કારનું મૂલ્ય એટલે કે કરદાતા કંપની કર્મચારીના કિસ્સામાં આવકવેરાના નિયમો, ૧૯૬૨ના નિયમ ૩ (સી) દ્વારા સૂચવ્યા મુજબ જ હોવી જોઈએ.? "

ઉચ્ચ અદાલતે વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા જેફી મેનર્સ અને Co.Ltd ના કેસમાં તેના અગાઉના નિર્ણય પર આધાર રાખીને કરદાતાની તરફેણમાં પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યો હતો.આવકવેરાના કમિશનર (૨૨૧ ITR ૬૯૫).

મહેસૂલ વિભાગ આ અદાલત સમક્ષ રજા મેળવ્યા પછી અપીલમાં આવેલ છે .

નિર્ધારણ માટેનો પ્રશ્ન એ છે કે જ્યાં કર્મચારીને ખાનગી ઉપયોગ માટે કારની સુવિધા પૂરી પાડવા માટે એમ્પ્લોયર દ્વારા કરવામાં આવેલ વાસ્તવિક ખર્ચ

નક્કી કરી શકાતો નથી, ત્યાં શું કલમ ૪૦ એ (૫) હેઠળની મંજૂરીને અંદાજિત ધોરણે અથવા નિયમ ૩ ની જોગવાઈને અનુસરીને નક્કી કરવામાં આવશે. મહેસૂલ અનુસાર, નિયમ ૩ લાગુ પડતો નથી કારણ કે તે નિયમ કર્મચારીની પગારમાંથી થતી આવકના સંદર્ભમાં આવશ્યકતાના મૂલ્યની ગણતરી માટે લાગુ કરી શકાય છે અને કલમ ૪૦એ (૫) હેઠળ નોકરીદાતા-કરદાતાને મંજૂરી ન આપવા માટે ખર્ચની રકમ નક્કી કરવા માટે તેની કોઈ સુસંગતતા નથી.

આ મુદ્દા પર ઉચ્ચ અદાલતો વચ્ચે મતભેદ છે. કલકત્તા ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો અભિપ્રાય, જે સમયની દૃષ્ટિએ સૌથી પહેલો છે, મૂલ્યાંકનકર્તાની તરફેણમાં છે. તે પછી બોમ્બે હાઈકોર્ટ સહિત કેટલીક ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા અનુસરવામાં આવ્યું છે. આ અભિપ્રાય અનુસાર, કલમ ૪૦એ (૫) હેઠળ ખર્ચની રકમ નક્કી કરવા માટે નિયમ ૩ લાગુ કરી શકાય છે. તેનાથી વિપરીત અભિપ્રાય, જે મહેસૂલની તરફેણમાં છે, તે ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે અને તેને મદ્રાસ ઉચ્ચ ન્યાયાલય સહિત અન્ય કેટલીક ઉચ્ચ અદાલતો દ્વારા પણ અનુસરવામાં આવ્યો છે. આમાંથી કયો અભિપ્રાય સાચો કાયદો નક્કી કરે છે તે આપણી સામે પ્રશ્ન છે.

કલમ ૪૦ એ (૫) અને નિયમ ૩, જે હદ સુધી સુસંગત છે અને તે જોગવાઈઓ ભૌતિક સમયે હતી, તે નીચે મુજબ વાંચે છે:

"જાનઅમુક સંજોગોમાં કપાતપાત્ર ન હોય તેવા ખર્ચ અથવા ચૂકવણી.-- (૧) આ કલમની જોગવાઈઓ 'વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયના નફા અને લાભો' શીર્ષક હેઠળ આવકની ગણતરીને લગતી આ અધિનિયમની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈમાં વિપરીત કંઈપણ હોવા છતાં અસર કરશે.

(૫)((ક) જ્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ -

(i) કોઈ કર્મચારી અથવા ભૂતપૂર્વ કર્મચારીને કોઈ પગારની ચૂકવણીમાં પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ રીતે પરિણામે છે તેવા કોઈપણ ખર્ચને આવરી લે છે; અથવા

(૨) એવો કોઈ પણ ખર્ચ થાય છે જે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે કર્મચારીને કોઈ પણ જરૂરિયાત (ભલે તે નાણાંમાં રૂપાંતરિત થઈ શકે કે નહીં) ની જોગવાઈમાં પરિણામે છે અથવા પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે કોઈ ખર્ચ કરે છે અથવા કર્મચારી દ્વારા તેના પોતાના હેતુઓ અથવા લાભ માટે સંપૂર્ણ કે આંશિક રીતે ઉપયોગમાં લેવાતી કરદાતાની કોઈપણ સંપત્તિના સંદર્ભમાં કોઈ ભથ્થાનો હકદાર છે.

પછી, ખંડ (બી) ની જોગવાઈઓને આધિન, ખંડ (સી) માં તેના સંબંધમાં નિર્દિષ્ટ મર્યાદાથી વધુ હોય તેટલા ખર્ચ અથવા ભથ્થાને કપાત તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.

પૂરી પાડવામાં આવેલ છે કે જ્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ એક કંપની છે, ત્યાં કુલ રકમનો આટલો હિસ્સો –

(ક) આ ખંડની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) માં ઉલ્લેખિત ખર્ચ અને ભથ્થું; અને

(ખ) કલમ ૪૦ના ખંડ (ગ) ની પેટા-કલમો (૧) અને (૨) માં ઉલ્લેખિત ખર્ચ અને ભથ્થું.

કર્મચારી અથવા ભૂતપૂર્વ કર્મચારીના સંબંધમાં, કંપનીમાં નોંધપાત્ર રસ ધરાવતી નિર્દેશક અથવા વ્યક્તિ અથવા નિર્દેશક અથવા આવા વ્યક્તિના સંબંધી, જે સિત્તેર હજાર રૂપિયાથી વધુ હોય, તેને કોઈ પણ સંજોગોમાં કપાત તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.....

(c) ખંડ (a) માં ઉલ્લેખિત મર્યાદાઓ નીચે મુજબ છે:—.....

(ર) કુલ ખર્ચ અને કલમ (ક) ની પેટા-કલમ (ર) માં ઉલ્લેખિત ભથ્થાના સંદર્ભમાં, કર્મચારીને ચૂકવવાપાત્ર પગારની રકમનો પાંચમો ભાગ અથવા દરેક મહિના માટે એક હજાર રૂપિયાના દરે ગણવામાં આવેલી રકમ અથવા અગાઉના વર્ષ દરમિયાન કર્મચારીના ભારતમાં રોજગારના સમયગાળામાં સમાવિષ્ટ તેના ભાગની રકમ, જે પણ ઓછી હોય.

સમજૂતી ર.-આ પેટા-કલમમાં, -

(બી) 'પરકવીસ્ટ' નો અર્થ થાય છે, -

((i) કરદાતા દ્વારા કર્મચારીને આપવામાં આવેલ ભાડામુક્ત રહેઠાણ;

((ર) કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા કર્મચારીને પૂરી પાડવામાં આવેલ કોઈપણ રહેઠાણના સંદર્ભમાં ભાડાની બાબતમાં કોઈ છૂટછાટ;

((ગ) કરદાતા દ્વારા કર્મચારીને વિના મૂલ્યે અથવા રાહત દરે આપવામાં આવેલ અથવા પૂરી પાડવામાં આવેલ કોઈપણ લાભ અથવા સુવિધા;

((iv) કર્મચારી દ્વારા ચૂકવવાપાત્ર હોય તેવી કોઈ પણ જવાબદારીના સંદર્ભમાં કરદાતા દ્વારા કોઈપણ રકમની ચુકવણી; અને

(v) કર્મચારીના જીવન પર ખાતરી આપવા માટે અથવા વાર્ષિકી માટેના કરારને અસર કરવા માટે, માન્યતા પ્રાપ્ત પ્રોવિડન્ટ ફંડ અથવા મંજૂર કરાયેલ સુપરએન્યુએશન ફંડ સિંવાયની કોઈપણ રકમની કરદાતા દ્વારા સીધી અથવા ભંડોળ દ્વારા ચુકવણી.

નિયમ ૩.અનુલાભોનું મૂલ્યાંકન.-'પગાર' શીર્ષક હેઠળ વસૂલવામાં આવતી આવકની ગણતરી કરવાના હેતુસર નીચે દર્શાવેલ અનુલાભોનું મૂલ્ય (કરદાતાને નાણાકીય ચુકવણી દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ નથી) નીચેની કલમો અનુસાર નક્કી કરવામાં આવશે, એટલે કે:-.

(સી) (i) કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા તેના ખાનગી અથવા વ્યક્તિગત હેતુઓ માટે ઉપયોગ કરવા માટે નોકરીદાતા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ મોટર કારનું મૂલ્ય સંબંધિત અગાઉના વર્ષ દરમિયાન મોટર કારની જાળવણી અને ચલાવવા માટે નોકરીદાતા દ્વારા ખરેખર ખર્ચવામાં આવેલી રકમ (જો કોઈ મહેનતાણું હોય તો તે સહિત, નોકરીદાતા દ્વારા ડ્રાઈવરને ચૂકવવામાં આવે છે) અને, જ્યાં મોટર કારની માલિકી નોકરીદાતાની હોય, ત્યાં આવી રકમ અને મોટર કારના સામાન્ય બગાડનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી રકમના એકંદર તરીકે નક્કી કરવામાં આવશે.

((૨) આકારણી કરનાર દ્વારા તેની ફરજોની કામગીરીમાં અંશતઃ અને અંશતઃ તેના ખાનગી અથવા વ્યક્તિગત હેતુઓ માટે ઉપયોગ કરવા માટે એમ્પ્લોયર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ મોટર કારનું મૂલ્ય એ નક્કી કરવામાં આવશે કે તે સંબંધિત અગાઉના વર્ષ દરમિયાન મોટર કારની જાળવણી અને સંચાલન પર એમ્પ્લોયર દ્વારા ખરેખર ખર્ચવામાં આવેલી રકમના તે ભાગની સમકક્ષ રકમ હશે (જેમાં એમ્પ્લોયર દ્વારા ડ્રાઈવરને ચૂકવવામાં આવેલ મહેનતાણું, જો કોઈ હોય તો તે સહિત) જે આકારણી દ્વારા તેના ખાનગી અથવા વ્યક્તિગત હેતુઓ માટે મોટર કારના વપરાશકર્તાને વાજબી રીતે આભારી હોઈ શકે છે અથવા, જ્યાં મોટર કાર એમ્પ્લોયરની માલિકીની છે, ત્યાં આવી રકમ અને રકમનો સરવાળો હશે. મોટર કારના સામાન્ય બગાડનું પ્રતિનિધિત્વ કરતી રકમના તે ભાગની બરાબર જે કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા તેના ખાનગી અથવા

વ્યક્તિગત હેતુઓ માટે મોટર કારના વપરાશકર્તાને વાજબી રીતે આભારી હોઈ શકે છે; તેથી, જો કે, ઉપર ઉલ્લેખિત આધારે નિર્ધારણ મુશ્કેલી રજૂ કરે છે, તો આવશ્યકતાનું મૂલ્ય નીચે આપેલા કોષ્ટકમાં આપેલા આધારે નક્કી કરી શકાય છે:

કોષ્ટક

કેલેન્ડર મહિના દીઠ આવશ્યકતાનું મૂલ્ય		
૧	૨.	૩.
	જ્યાં કારનું એચ. પી. રેટિંગ ૧૬થી વધુ ન હોય અથવા એન્જિનની ક્યુબિક ક્ષમતા ૧.૮ લિટરથી વધુ ન હોય.	જ્યાં કારની h.p.rating ૧૬ થી વધુ હોય અથવા એન્જિનની ઘન ક્ષમતા ૧.૮ લિટરથી વધુ હોય
૧.જ્યાં મોટર કારની માલિકી અથવા ભાડે નોકરીદાતા દ્વારા લેવામાં આવે છે અને જાળવણી અને સંચાલન પરના તમામ ખર્ચ નોકરીદાતા	Rs.૩૦૦	Rs.૪૦૦

દ્વારા કરદાતાને પૂરા કરવામાં આવે છે અથવા ભરપાઈ કરવામાં આવે છે. ૨. જ્યાં મોટર કારની માલિકી અથવા ભાડે નોકરીદાતા દ્વારા લેવામાં આવે છે પરંતુ જાળવણી અને કરપાત્ર વ્યક્તિના ખાનગી અથવા વ્યક્તિગત હેતુઓ માટે ચલાવવાનો ખર્ચ કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા પૂરો કરવામાં આવે છે.	Rs.૧૦૦	Rs.૧૫૦
--	--------	--------

પરંતુ જ્યાં મોટર કાર ચલાવવા માટે ડ્રાઈવરની પણ જોગવાઈ કરવામાં આવે છે, ત્યાં આ કોષ્ટક અનુસાર ગણવામાં આવેલી જરૂરિયાતનું મૂલ્ય દર મહિને Rs.૧૫૦ નો સરવાળો વધારવામાં આવશે:

((૩) જ્યાં એક અથવા વધુ મોટરગાડીઓ કરદાતાના માલિકની માલિકીની હોય અથવા ભાડે રાખવામાં આવે અને કરદાતાને આવી મોટરગાડીઓ અથવા આવી તમામ અથવા કોઈપણ મોટરગાડીઓ (સંપૂર્ણપણે અને સંપૂર્ણપણે તેની ફરજો નિભાવવા સિવાય) નો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી હોય, ત્યાં પેટા-કલમ (૨) અને તેની પરંતુક હેઠળ કોષ્ટક અનુસાર ગણવામાં આવેલી રકમ, જાણે કે કરદાતાને તેની ફરજો નિભાવવામાં અંશતઃ અને અંશતઃ તેના ખાનગી અથવા વ્યક્તિગત હેતુઓ માટે ઉપયોગ કરવા માટે એક મોટરગાડી આપવામાં આવી હોય:

પરંતુ જો બે કે તેથી વધુ મોટર કારનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી હોય અને આવી મોટર કારમાંથી કોઈ એકનું એચ. પી. રેટિંગ ૧૬થી વધુ હોય અથવા આવી મોટર કારમાંથી કોઈ એકના એન્જિનની ઘન ક્ષમતા ૧.૮૮ લિટરથી વધુ હોય, તો આકારણી કરનારને નોકરીદાતા દ્વારા ૧૬થી વધુ એચ. પી. રેટિંગ ધરાવતી એક મોટર કાર પૂરી પાડવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જ્યાં બે કે તેથી વધુ મોટર કારનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને આવી કોઈ મોટર

કાર ચલાવવા માટે ડ્રાઈવર પણ આપવામાં આવે છે, ત્યાં આ રીતે ગણવામાં આવેલી જરૂરિયાતનું મૂલ્ય દર મહિને Rs.૧૫૦ ની રકમ દ્વારા વધારવામાં આવશે:....."

બ્રિટાનિયા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડમાં, કલકત્તા હાઈકોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે કર્મચારી અને નોકરીદાતાના સંબંધમાં મૂલ્યાંકન માટે બે અલગ-અલગ ધોરણો ન હોઈ શકે અને તે ખૂબ જ વિસંગત પરિસ્થિતિ તરફ દોરી જશે જો કરદાતા કંપની દ્વારા કર્મચારીઓને પૂરી પાડવામાં આવેલી કારની આવશ્યકતાનું મૂલ્ય "પગાર" શીર્ષક હેઠળ કર્મચારીઓના મૂલ્યાંકનના હેતુ માટે એક આંક પર લેવામાં આવ્યું હોય અને કરદાતા કંપની, જે નોકરીદાતા હતી, તેના હાથમાં ટોચમર્યાદા નક્કી કરવાના હેતુથી અલગ આંકડામાં લેવામાં આવ્યું હોય.તેમાં કહેવામાં આવ્યું હતું કે, "તે પણ ન્યાયી છે કે ચુકવણીકાર જે આપે છે તે પ્રાપ્તકર્તાને મળે છે".તે મુજબ તેણે કહ્યું:

".....અમારું માનવું છે કે જો કંપની દ્વારા તેના કર્મચારીઓને પૂરી પાડવામાં આવેલી કારની આવશ્યકતાનું મૂલ્ય 'પગારમાંથી આવક' શીર્ષક હેઠળ કર્મચારીઓના મૂલ્યાંકનના હેતુ માટે કર્મચારીઓના હાથમાં લેવું હોય તો રૂ. દર મહિને ૧૫૦, તે જ મૂલ્ય કરદાતા-કંપનીના હાથમાં લેવું

જોઈએ, જે એસ હેઠળ ટોચમર્યાદા નક્કી કરવાના હેતુથી નોંકરીદાતા છે.૪૦(સી) (iii) ".

બોમ્બે હાઈકોર્ટે જેફી મેનર્સના કેસમાં તેના અગાઉના નિર્ણયને પગલે અપીલ હેઠળના ચુકાદા અને આદેશમાં કરદાતાની તરફેણમાં પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યો છે.ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં, ઉચ્ચ અદાલતે જણાવ્યું હતું કે "પગાર" શીર્ષક હેઠળ વસૂલવામાં આવતી આવકની ગણતરી કરવાના હેતુથી કર્મચારીને એમ્પ્લોયર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલ મોટર કારનું મૂલ્ય નક્કી કરવા માટે નિયમ ૩ ઘડવામાં આવ્યો હોવા છતાં, કાયદાની કલમ ૪૦ એ (૫) હેઠળ મંજૂરી ન આપવાના હેતુસર પરકિવઝિટ્સનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે તેને લાગુ કરવામાં કંઈ ખોટું નથી કારણ કે નિયમ કેન્દ્રીય મહેસૂલ બોર્ડ દ્વારા એમ્પ્લોયરની માલિકીની અને જાળવવામાં આવતી કારના ઉપયોગના સંદર્ભમાં જરૂરી મૂલ્ય નક્કી કરવામાં ઊભી થઈ શકે તેવી મુશ્કેલીઓને દૂર કરવા માટે ઘડવામાં આવ્યો છે. કર્મચારીઓની.પહેલેથી જ નોંધ્યું છે તેમ, બોમ્બે હાઈકોર્ટે બ્રિટાનિયા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડના કેસમાં કલકત્તા હાઈકોર્ટે વ્યક્ત કરેલા અભિપ્રાયને અનુસર્યો હતો.

આવકવેરાના કમિશનર વિરુદ્ધ રાજેશ ટેક્સટાઇલ્સ મિલ્સ લિમિટેડ (૧૭૩ આઈ. ટી. આર.) કેસમાં ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે એવા નિષ્કર્ષ પર આવવા માટેની કાનૂની સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કર્યું છે કે કર્મચારીઓના હાથમાં

રહેલા અનુલાભના નાણાકીય લાભની ગણતરી સંપૂર્ણપણે અલગ ધોરણે થવી જોઈએ અને તે સંપૂર્ણપણે અલગ વિષય અને આવકના મુખ્ય સાથે સંબંધિત છે, જે "વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયનો નફો અને લાભ" શીર્ષક હેઠળ નોકરીદાતા-આકારણી કરનાર દ્વારા વાસ્તવમાં કરવામાં આવેલા ખર્ચની ગણતરીની સરખામણીમાં અલગ છે. બ્રિટાનિયા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડના કેસમાં નિર્ણય સાથે વ્યવહાર કરતા, ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે તેને તથ્યોના આધારે અલગ પાડવાનો પ્રયાસ કર્યો અને કહ્યું કે તે નિર્ણયમાં સામાન્ય અવલોકનો તે અદાલતની સરખામણીમાં સંપૂર્ણપણે અલગ કાયદાકીય યોજના પર કરવામાં આવ્યા હતા. કલકત્તા હાઈકોર્ટના તે સામાન્ય અવલોકનો હતા કે કર્મચારી અને નોકરીદાતાના સંદર્ભમાં મૂલ્યાંકન માટે કોઈ બે અલગ-અલગ ધોરણો ન હોઈ શકે. જો કે, અમે એવું નથી માનતા કે કલકત્તાના કેસમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનો અલગ યોજનાની વિચારણા પર હતા અથવા તથ્યો પર કોઈ તફાવત હતો. ત્યાં, કરદાતા-નોકરીદાતાના મૂલ્યાંકનમાં ખર્ચની કપાત નક્કી કરવા માટે નિયમ ૩ ભૂલથી લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો.

એ ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે કલમ ૪૦એ (૫) અને નિયમ ૩ વિવિધ પરિસ્થિતિઓ અને મૂલ્યાંકનકારોના વિવિધ સમૂહ સાથે વ્યવહાર કરે છે-એક એમ્પ્લોયર-એસેસી સાથે અને બીજો કર્મચારી-એસેસી સાથે વ્યવહાર કરે છે. નિયમ ૩ "પગાર" શીર્ષક હેઠળ કર્મચારીઓની આવકની ગણતરી કરવાના

હેતુઓ માટે મૂલ્યાંકન સાથે સંબંધિત છે જ્યારે કલમ ૪૦એ (૫) "વ્યવસાય અથવા વ્યવસાયના નફા અને લાભો" શીર્ષક હેઠળ આવકની ગણતરી સાથે સંબંધિત છે.કલમ ૪૦એ (૫) લાગુ કરવાનો ઉદ્દેશ કરદાતાને ખર્ચ કરવા માટે નિરુત્સાહિત કરવાનો હતો, જેના પરિણામે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે તેમના કર્મચારીઓને કોઈ ચોક્કસ મર્યાદાથી વધુ લાભ, સગવડ અથવા આવશ્યકતાની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી અને નિર્ધારિત મર્યાદાથી વધુ ખર્ચને મંજૂરી આપવામાં આવી ન હતી.આ જોગવાઈ એક સંયુક્ત યોજનાની રચના કરે છે અને નિર્દેશકો અને કર્મચારીઓના સંબંધમાં ખર્ચની ટોચમર્યાદા નક્કી કરવાનો હેતુ નોકરીદાતાને તેના કર્મચારીઓ અને નિર્દેશકોને અતિશય પગાર, મહેનતાણું, અનુલાભ વગેરે ચૂકવવાથી નિરાશ કરવાનો છે અને જો ચૂકવણી કરવામાં આવે તો નોકરીદાતા કપાત તરીકે સમગ્ર ખર્ચનો દાવો કરી શકશે નહીં.તે ઉપરોક્ત વિભાગમાં આપવામાં આવેલી ટોચમર્યાદા સુધી ખર્ચની કપાતનો દાવો કરી શકશે.આ જોગવાઈ ઉડાઉ ખર્ચને અંકુશમાં લેવા માટે કરવામાં આવી હતી.તે કર્મચારીઓના હાથમાં મૂલ્યાંકન કરાયેલ આવશ્યકતાના કાલ્પનિક મૂલ્યની કપાત પર વિચાર કરતું નથી.તે વાસ્તવિક ખર્ચની કપાત અથવા અંદાજના આધારે વિચારણા કરે છે જ્યાં વાસ્તવિક ખર્ચની વિગતો આપવામાં આવતી નથી.

નોકરીદાતાએ કાર પર ખર્ચ કર્યો છે અને તેના આંકડાઓ આપવા માટે સક્ષમ હોવા જોઈએ.જો તે ન કરી શકે, તો તે વાજબી છે કે ખર્ચનું મૂલ્યાંકન વાસ્તવિક ધોરણે થવું જોઈએ અને નિયમ ૩ ના આધારે નહીં કે જે કર્મચારીને લાગુ પડે છે, જે વાસ્તવિક ખર્ચના આંકડા પ્રદાન કરી શકતો નથી કારણ કે તેણે તે ખર્ચ કર્યો નથી.

કલકત્તા અને બોમ્બેની ઉચ્ચ અદાલતોએ યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધું નથી કે કલમ ૪૦એ (૫) અને નિયમ ૩ વિવિધ ક્ષેત્રોમાં કામ કરે છે અને મૂલ્યાંકનકારોના વિવિધ સમૂહને લાગુ પડે છે.આ કાયદાની જોગવાઈ કર્મચારીઓ પર ખર્ચની ટોચમર્યાદાની જોગવાઈ કરવા માટે કરવામાં આવી હતી.આ નિયમનો ઉદ્દેશ કર્મચારીઓને રાહત આપવાનો છે.નોકરીદાતાના મૂલ્યાંકનના સંબંધમાં કપાત નક્કી કરવાના હેતુ માટે નિયમ ૩ લાગુ કરવો એ કલમ ૪૦એ (૫) માં સ્પષ્ટ કાયદાકીય ઉદ્દેશની હિંસા કરવી અને તેની અવગણના કરવી હશે.પ્રશ્ન એ નથી કે નિયમ ૩ લાગુ કરવામાં કંઈ ખોટું છે કે કર્મચારી અથવા એમ્પ્લોયર-એસેસીના હાથમાં સમાન જરૂરિયાતના વિવિધ મૂલ્યો નક્કી કરવાને કારણે ઊભી થતી કોઈ વિસંગત પરિસ્થિતિ છે.કરદાતા-નિયોક્તાનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે કલમ ૪૦એ (૫) લાગુ કરવામાં કોઈ વિસંગતતા નથી અને નિયમ ૩ લાગુ કરવો સ્પષ્ટ રીતે ખોટો હશે.તે વિભાગની ભાષામાં ન કરી શકાય.અમારા મતે કાયદો

કલકત્તા અને બોમ્બે હાઈકોર્ટ દ્વારા નહીં પણ ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યો છે.

વિદાય લેતા પહેલા અમે પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી બી. સેન દ્વારા આપવામાં આવેલી મૂલ્યવાન સહાય માટે અમારો નિષ્ઠાપૂર્વકનો આભાર નોંધાવવા માંગીએ છીએ, જેમણે અદાલતને ન્યાયમિત્ર તરીકે મદદ કરવાની અમારી વિનંતીને સહેલાઈથી સ્વીકારી લીધી હતી કારણ કે પ્રતિવાદી સેવા આપવા છતાં આ મામલે હાજર થયો ન હતો. નિષ્કર્ષમાં, હાઈકોર્ટના વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને રદ કરીને, અમે અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ અને મહેસૂલની તરફેણમાં નકારાત્મક પ્રશ્નનો જવાબ આપીએ છીએ. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official

purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.